

Concept: versie 9 november 2017

Gemeenschapshuizen in Valkenburg aan de Geul
Huizen van en voor de gemeenschap

Inleiding

Aanleiding voor deze beleidsnotitie

Een aantal ontwikkelingen in onze maatschappij heeft effect op verenigingen en de accommodaties waarin zij gehuisvest zijn. Denk hierbij aan de vergrijzing, afname van het aantal kinderen, daling van het aantal vrijwilligers, digitalisering en veranderingen in de vrijetijdsbesteding. De behoefte aan activiteiten verandert. Daarnaast ontplooiën burgers zelf initiatieven om de leefbaarheid in de kernen te vergroten. De gemeente faciliteert hierin. Deze veranderende vraag heeft invloed op het gebruik van de gemeenschapshuizen. Om de gemeenschapshuizen te ondersteunen en te onderzoeken waar en hoe zij hun eigen exploitatie kunnen verbeteren hebben wij in 2015 - 2016 Spirato (de vereniging voor gemeenschapshuizen in Limburg) gevraagd om een drietal ondersteuningsmethoden uit te voeren. Het betrof het organiseren van structureel overleg, het uitvoeren van een Wmo-scan en de inzet van een benchmark. Hieruit is de behoefte naar voren gekomen om lokaal beleid te ontwikkelen ten aanzien van de gemeenschapshuizen. Dit proces is ook aan de kernoverleggen toegelicht in een bijeenkomst van de werkgroep Leefbaarheid. Daarnaast heeft een subsidieregeling van de provincie om gemeenschapshuizen financieel te ondersteunen, de ontwikkeling van beleid in een stroomversnelling gebracht.

Proces en werkwijze

De besturen van de gemeenschapshuizen zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van deze notitie. Daarnaast hebben er met elk van de besturen afzonderlijke gesprekken plaatsgevonden en hebben zij kunnen reageren op deze beleidsnotitie. Er zijn nadere regels uitgewerkt ten aanzien van de cofinanciering van de gemeente in relatie tot de subsidieregeling van de provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties. Deze maken deel uit van deze beleidsnotitie en zijn als bijlage toegevoegd.

Betrokkenheid

Als laatste opmerking is een compliment voor de besturen van de gemeenschapshuizen op zijn plaats. Zij hebben tijd vrij gemaakt om met ons mee te denken over het beleid ten aanzien van de gemeenschapshuizen. De vergaderingen zijn altijd heel goed bezocht. Voor de toekomst is afgesproken om onder leiding van de gemeente elkaar zeker 1 à 2 maal per jaar te ontmoeten tijdens een gezamenlijk overleg.

De gemeenschapshuizen in Valkenburg aan de Geul

In onze gemeente beschikken de kernen Schin op Geul ('t Geboew), Broekhem (de Beemde), Sibbe (de Blokhut), Vilt (Cascade), Berg en Terblijt ('t Vöske) en Houthem St. Gerlach (de Holle Eik) over een gemeenschapshuis. In alle gevallen is het gemeenschapshuis en de grond waar deze op staat in handen van een Stichting. Uitzondering hierop vormt de grond onder het gemeenschapshuis in Vilt. De Stichting gemeenschapshuis Cascade heeft het recht van opstal op deze grond. De grond wordt gepacht van de gemeente.

De gemeenschapshuizen verschillen van elkaar in grootte en gebruik. Zo zijn de Blokhut, de Beemde en 't Geboew te typeren als dorps huis of buurthuis. 't Vöske, de Holle Eik en Cascade zijn te typeren als commerciële horecabedrijven met een dorps huisfunctie. Alle gemeenschapshuizen afzonderlijk hebben een andere beheers- en organisatiestructuur. De Blokhut en 't Geboew hebben een kleine sporthal. Alle gemeenschapshuizen verenigen meerdere functies onder hun dak. In die zin zijn alle gebouwen multifunctioneel.

Recente ontwikkelingen hebben bij een tweetal gemeenschapshuizen een functie verloren doen gaan. In Cascade heeft Sport Vereniging Vilt de afdeling voetbal opgeheven waardoor de kleedlokalen en de sportvelden in en naast Cascade niet meer worden gebruikt. Dit heeft gevolgen voor de horeca-omzet. In Schin op Geul is met ingang van het schooljaar 2017/2018 de school opgeheven waardoor de leerlingen geen gebruik meer maken van de sporthal. Dat scheelt huurpenningen. Daarentegen is de Holle Eik dit jaar uitgebreid met een extra ruimte. Deze is ingericht als een gezellige huiskamer waarbij er ook nog gebruik kan worden gemaakt van een keuken. De Blokhut heeft de kantine in een nieuw en modern jasje gestoken. Er is geschilderd en er is nieuw meubilair aangeschaft waardoor de kantine een eigentijdse uitstraling heeft gekregen.

Ontwikkelingen en uitgangspunten

Demografische en sociaal-culturele ontwikkelingen

Door verschillende ontwikkelingen is er steeds meer discussie over de voorzieningen in de dorpen. Onze gemeente heeft te maken met krimp. Op 1 januari 2017 woonden in Valkenburg aan de Geul 16.394 mensen. De afgelopen tien jaar is het aantal mensen in onze gemeente met 4,2% gedaald, terwijl het in Nederland met gemiddeld 4% steeg. Volgens het CBS zal de bevolking in onze gemeente de komende jaren (tot 2040) krimpen tot 15.900. Door toenemende bevolkingskrimp wordt de draagkracht voor sociale en maatschappelijke voorzieningen steeds lager. Daarnaast krijgt onze gemeente te maken met ontgroening en vergrijzing.

De afgelopen jaren zien we echter in de dorpskernen allerlei initiatieven ontstaan die vanuit de burgers worden bedacht en uitgevoerd. Het begrip zelfsturing werd geïntroduceerd. Het kernoverleg, een groep enthousiaste vrijwilligers uit een kern, stimuleert allerlei ideeën van dorpsbewoners en ondersteunt waar mogelijk het tot stand komen of in stand houden van voorzieningen in een kern. De gemeente zet een stapje terug en faciliteert daar waar nodig. Het gemeenschapshuis maakt het opnieuw weer mogelijk dat bewoners elkaar kunnen ontmoeten door het ontstaan van nieuwe initiatieven waardoor de leefbaarheid in een kern wordt vergroot.

Gemeentelijke beleidskaders

De gemeente heeft geen directe wettelijke taak bij het in stand houden van de gemeenschapshuizen. Valkenburg aan de Geul heeft tot nu toe geen beleid opgesteld ten aanzien van de gemeenschapshuizen. De gemeenschapshuizen zijn zelf verantwoordelijk voor de exploitatie en het onderhoud. Met de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) hebben de gemeenten een regierol in het benutten en verbinden van de kracht in de samenleving, opdat mensen zolang mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving op tal van terreinen. Om langer zelfstandig thuis wonen mogelijk te maken, is ook de inrichting van onze fysieke omgeving een aandachtspunt. Daarbij is het elkaar goed kunnen ontmoeten (op wijk- dorps- kernniveau) belangrijk voor inwoners (uit de Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht - Heuvelland 2022). De gemeenschapshuizen zijn daarbij belangrijke partners, vooral als het gaat om participatie in het domein van de leefomgeving. Het gemeenschapshuis is de spil van de dorpskern waardoor nieuwe Wmo-initiatieven dichtbij de burger gecreëerd kunnen worden. De Open Bieb, het reparatiecafé en de Huiskamers voor Senioren zijn hier voorbeelden van.

Deze bewonersinitiatieven ontstaan los van de instellingen van de jeugdzorg, de psychiatrie en de ouderenzorg. Betrokken dorpsgenoten werken dit soort plannen uit opdat kwetsbare dorpsgenoten zolang mogelijk deel blijven uitmaken van de eigen dorpsgemeenschap. Het kernoverleg is in veel gevallen de drijvende kracht achter deze bewonersinitiatieven.

Uitgangspunten van het beleid

Op basis van de maatschappelijke ontwikkelingen, het gemeentelijk beleid en de uitkomsten uit de eindrapportage betreffende de scan inzake de gemeenschapsaccommodaties van de gemeente Valkenburg aan de Geul door Spirato uit 2015, zijn uitgangspunten voor het nieuwe beleid ten aanzien van onze gemeenschapshuizen opgesteld.

De doelstelling van het beleid voor gemeenschapshuizen is de leefbaarheid in de kernen behouden dan wel vergroten. Voor de leefbaarheid is het van belang dat bepaalde voorzieningen in een dorp aanwezig zijn. Een ontmoetingsplaats wordt daarbij als één van de belangrijkste voorzieningen gezien. Belangrijk daarbij is dat de toegang tot het gemeenschapshuis laagdrempelig is. In sommige kernen is alleen nog het gemeenschapshuis over gebleven.

1. Begripsbepaling

Wat is een gemeenschapshuis? Een gemeenschapshuis heeft een sociaal-, maatschappelijke en culturele functie. Het zijn openbare ontmoetingsplaatsen voor de dorpsbewoners. Ze bieden onderdak aan het verenigingsleven. Ook dragen ze bij aan de sociale cohesie in dorpen waar ze soms nog de enig overgebleven voorziening zijn. Kenmerk van gemeenschapshuizen is dat ze multifunctioneel zijn, waardoor een breed scala aan functies en activiteiten mogelijk is. Gelijkschakeling aan andere accommodaties doet geen recht aan gemeenschapshuizen. Ze zijn bijzonder door de combinatie van een brede sociaal-maatschappelijke-culturele functie, de toegankelijkheid voor alle inwoners en het feit dat ze door vrijwilligers worden bestuurd.

In onze gemeente hebben we zes gemeenschapshuizen:

- De Blokhut in Sibbe
- De Holle Eik in Houthem
- Cascade in Vilt
- 't Geboew in Schin op Geul
- 't Vöske in Berg en Terblijt
- De Beemde in Broekhem-Zuid

2. Samenwerking gemeente en gemeenschapshuizen

Al naar behoefte vindt er jaarlijks 1 à 2 keer een overleg plaats tussen de gemeenschapshuizen en de gemeente. Dit overleg is op uitnodiging van de gemeente. De gemeente draagt zorg voor de agenda en voor de notulen. De locatie van het overleg rouleert langs de gemeenschapshuizen. Bij dit overleg zijn naast een afvaardiging van elk gemeenschapshuis ook de portefeuillehouder en de gemeentelijke contactpersoon aanwezig.

3. Eén gemeentelijke contactpersoon aanstellen waar de gemeenschapshuizen terecht kunnen met al hun vragen

De beleidsambtenaar Wmo is aangewezen als de contactpersoon voor de gemeenschapshuizen. Deze beleidsambtenaar maakt deel uit van het Team Sociale Ontwikkeling en Burgerkracht! waar ook Bureau Burgerkracht! onder valt. Hierdoor kunnen gemakkelijk verbindingen worden gelegd tussen de Wmo, burgerparticipatie en de gemeenschapshuizen.

4. Indirecte steun door het laten plaatsvinden van activiteiten en bijeenkomsten vanuit de gemeente in de gemeenschapshuizen

De gemeente onderzoekt wanneer het gaat om bijeenkomsten, vergaderingen en overleggen die door de gemeente worden georganiseerd of het mogelijk is om deze in een gemeenschapshuis te laten plaatsvinden.

5. Het wegzetten van Wmo activiteiten in de gemeenschapshuizen

De gemeente en de besturen van de gemeenschapshuizen zetten waar mogelijk in op het organiseren van Wmo activiteiten in een gemeenschapshuis.

- 6. *Het creëren van draagvlak bij de drie partners te weten gemeente, stichtingen en burgers***
De gemeente en de besturen van de gemeenschapshuizen zetten zich in om een bewustzijn te creëren dat gemeenschapshuizen nog steeds van deze tijd zijn.
- 7. *Er vindt verdere samenwerking plaats met de kernoverleggen***
De gemeente heeft een coördinerende rol voor wat betreft de samenwerking tussen de besturen van de gemeenschapshuizen en de kernoverleggen. Er vindt structureel overleg plaats tussen de contactambtenaar gemeenschapshuizen en het Bureau Burgerkracht! Er wordt gezocht naar gezamenlijke (actuele) onderwerpen die voor de besturen van de gemeenschapshuizen en de kernoverleggen van belang zijn.
- 8. *Tegemoetkoming OZB en rioolheffing***
Conform artikel 5.1.1. van de Nadere regels Basissubsidies en Activiteitensubsidies gemeente Valkenburg aan de Geul kunnen de gemeenschapshuizen een aanvraag indienen voor een tegemoetkoming in de gebruikerskosten voor Onroerende Zaak Belasting (OZB) en rioolheffing.
- 9. *Nadere regels cofinanciering gemeente met betrekking tot de subsidieregeling provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties***
In bijlage 1 staan de nadere regels betreffende de gemeentelijke cofinanciering. Zij maken onderdeel uit van deze beleidsnotitie.

Bijlage 1 behorende bij de beleidsnotitie “Gemeenschapshuizen in Valkenburg aan de Geul, Huizen van en voor de gemeenschap”

Nadere regels cofinanciering gemeente met betrekking tot de subsidieregeling provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties

Burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul;

Gelet op artikel 4, lid 1 en lid 2 van de Algemene subsidieverordening Valkenburg aan de Geul 2016;

Besluiten

Vast te stellen de volgende regeling:

Nadere regels cofinanciering gemeente met betrekking tot de subsidieregeling provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties

1. De Algemene Subsidieverordening gemeente Valkenburg aan de Geul 2016 is van toepassing op de subsidie die wordt aangevraagd in het kader van de subsidieregeling gemeenschapshuizen cofinanciering, die onderdeel uitmaakt van de beleidsnotitie “Gemeenschapshuizen in Valkenburg aan de Geul, huizen van en voor de gemeenschap”.
2. **Subsidieregeling Provincie**
De provincie heeft op 31 juli 2017 nadere subsidieregels structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties vastgesteld. De doelstelling van deze regeling is het faciliteren van de (her)ontwikkeling van een unieke en vrij toegankelijke gemeenschapsaccommodatie voor de betreffende kern zodat wordt voorzien in een brede ontmoetingsfunctie voor alle inwoners van de betreffende kern. Het te verstrekken subsidiebedrag bedraagt maximaal € 100.000,--. Het te verstrekken subsidiebedrag bedraagt nooit meer dan de gemeentelijke financiële bijdrage.

Cofinanciering gemeente

In het kader van de subsidieregeling van de Provincie zoals weergegeven in artikel 2, kan het bestuur van een gemeenschapshuis cofinanciering aanvragen bij de gemeente.

Criteria cofinanciering gemeente in relatie tot de nadere subsidieregels provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties

3. **Exploitatiekosten**
Niet subsidiabel zijn exploitatiekosten. Het zorgdragen voor voldoende financiële middelen voor de exploitatie van het gemeenschapshuis behoort thuis in het eigen beleid van het gemeenschapshuis.
4. Er moet een fysiek resultaat zijn.
Dat wil zeggen dat studies, visies, (haalbaarheids)onderzoeken niet worden gesubsidieerd.
5. Subsidiabel zijn die kosten van investeringen die uitgevoerd worden om een nieuwe functie aan het bestaande pand toe te voegen en aldus de gemeenschapshuizen toekomstbestendig te houden c.q. te maken.
6. Uit het subsidieverzoek moet blijken dat:
 - a. Het plan inhoudelijk en financieel haalbaar is;
 - b. Het plan past in de ontwikkeling van de betreffende kern;
 - c. Het kernoverleg is geïnformeerd over de inhoud van het subsidieverzoek. Dit geldt enkel in die kernen waar een kernoverleg actief is.
7. Het totaal te verstrekken subsidiebedrag bedraagt maximaal € 100.000,--.
8. De sluitingsdatum voor het indienen van een verzoek inzake de gemeentelijke subsidieregeling cofinanciering in relatie tot de nadere subsidieregels provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties subsidieregeling gemeenschapshuizen, is 1 augustus 2018.

9. De projecten dienen uiterlijk in 2020 uitgevoerd te zijn.
10. Wanneer een subsidieaanvraag van een gemeenschapshuis door de provincie wordt afgewezen op basis van de nadere subsidieregels structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties, vervalt de beschikking die is afgegeven door het college van burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul op basis van de subsidieregeling cofinanciering gemeente, die onderdeel uitmaakt van de beleidsnotitie “Gemeenschapshuizen in Valkenburg aan de Geul, huizen van en voor de gemeenschap”.
11. A. Deze regeling treedt in werking op 1 januari 2018.
B. De regeling wordt aangehaald als: Nadere regels cofinanciering gemeente met betrekking tot de subsidieregeling provincie structuurversterkende investeringen in gemeenschapsaccommodaties.